

ODISIEL PROFESOR JUROVSKÝ

Smrťou končí vývin človeka. Až smrťou sa dochádza k bodu, z ktorého možno uvidieť celú cestu ľudského života i miesto, ku ktorému sa po nej došlo.

Šestnásteho júla 1985 zomrel univerzitný profesor PhDr. Anton Jurovský, DrSc. Dokonal dielo svojho života, naplnil svoje poslanie v nekončiacom úsilí ľudstva o zdokonalenie sveta a seba.

Bolo by nerozumné myslieť si, že niekto iný môže do hĺbky poznať a vyjadriť to, k čomu sa už iný človek v živote dostal, čo z neho obsiahol, čím sa stal. Pri jeho smrti sa však zo spontánneho impulzu, a smrťou oživenej potreby uvedomiť si sami seba, zastavujeme v úvahe nad tým, čo mŕtvy robil, pokiaľ žil, čo našiel a čo zanechal vo svete, do ktorého v svojom čase patrilo.

Nad dielom života profesora Jurovského sa zastavujeme nie preto, aby sme formálne urobili zabezpečenie, nielen preto, aby sme mu takto prejavili svoju úctu či zameškanú vďačnosť. Robíme tak predovšetkým preto, že by pre tých, čo tu zostávajú a pokračujú žiť, bola škoda, nepozrieť sa

— v zamyslení nad jeho dielom — na to, ako prouktivne možno za každých okolností žiť.

Profesor Jurovský sa narodil 26. marca 1908 v Uľanke — dedine vzdialenej asi 10 kilometrov od dnešného krajského mesta Banskej Bystrice — v rodine robotníka. Úsilie rodičov poskytnúť svojim šiestim deťom nielen obživu, ale — keďže boli šikovné — umožniť im aj študovať, odvieďlo otca na dlhých 17 rokov za zárobkami do Ameriky. Roky neprítomnosti otca v rodine nevyniesli z nej však „mužský vzor“ a nevedli k zmäkčeniu a „zženšteniu“ synov. Naopak, vytvorili situáciu, ktorú budúci mužovia využili ako príležitosť na sformovanie črt charakterizujúcich silných ľudí. Cieľavedomosť, rozhodnosť, húževnatosť, ale aj dôvera v seba a presvedčenie, že človek dokáže veľa zvládnuť a veľa uskutočniť, pomohla v živote profesora Jurovského silne zakoreniť nevyhnutnosť prevziať skoro zodpovednosť za seba a svoje veci, ale aj časť starosti a starostlivosti o „mužské veci“ rodiny. Už skúsenosti detských rokov ho naučili poznaniu, že človek nemusí byť „hračkou osudu“, že — hoci jeho životnú cestu určujú v značnej miere činitele, ktoré stoja mimo neho — on sám, jeho chcenie, jeho práca, rozhodnú o tom, čo zo seba vytvorí.

Po skončení 6. triedy ľudovej školy — aj vekove zrelší ako iní — sa zapisuje do gymnázia v Banskej Bystrici, kde za celých 8 rokov z rodnej obce denne dochádza. Jeho nadanie, nadpriemerné schopnosti, záujem o veci „vondennejšie“ a úroveň sociálneho vývinu ho už na strednej škole stavajú medzi organizátorov kultúrneho a spoločenského života a zjednávajú mu prirodzenú autoritu medzi študentami a uznanie učiteľov. Tohto „postavenia do roly“ si je vedomý už ako študent. Po celý život sa usiluje plniť očakávania, ktoré z tohto faktu preň vyplývajú. Akékoľvek miesto, akákoľvek funkcia, ktorú

zastával, znamenali preň vždy predovšetkým dôsledné plnenie povinnosti, prácu s tým spojenú. A keďže od veľmi mladých rokov mal na tých, ktorí sa s ním dostávali do styku a ktorí s ním spolupracovali, vplyv nielen ako „prírodzená“ autorita, ale bol aj oficiálne postavený do úlohy vedúceho, bol by mal možnosť „dirigovať“ ostatných podľa svojich cieľov a predstáv. Nerobil to. Žiadal splnenie povinnosti — od iných v oveľa menšej miere než od seba — ale ponechával ľudí rozvíjať sa vlastnou cestou. Učil ich a vychovával spôsobom, ktorého dôstojnosť zastával ako človek a účinnosť ako psychológ: vierou v ich schopnosti, pomocou pri ich rozvíjaní a vlastným príkladom.

Roku 1928 prichádza do Bratislavy študovať na Filozofickú fakultu filozofiu a slovenčinu. Odbor štúdia si nevolí náhodne; vie už, že niečo dokáže a chce urobiť práve v tejto oblasti. Jeho záujem o psychológiu (tvorila vtedy časť štúdia filozofie) sa vyhraňuje a jeho štúdium sústreďuje na jej problémy veľmi skoro. Keď práve jeho vyberú hneď v prvom ročníku v súbehu 6 poslucháčov na novozaložený Psychotechnický ústav pre Slovensko ako vedeckú pomocnú silu, zaujme ho odvtedy naplno a navždy problematika a práca v tomto u nás dovtedy nerozvíjanom odbore.

Vysokoškolské štúdium (doma i v zahraničí) a súčasne práca v Psychotechnickom ústave boli preň rokmi zbierania vedomostí o tom, čo sa v psychológii vedelo a robilo. Jeho odborná pripravenosť na vstup do života v profesii, rozhlad a cieľavedomosť, húževnatosť a systematickosť v práci podmienujú jeho rýchly odborný rast i vzostup v povolání. Na záver vysokoškolského štúdia podal dizertačnú prácu **Teória záujmov a metóda ich zisťovania** a začiatkom roku 1933 získal titul doktora filozofie.

Už v nasledujúcom roku (1934) publikuje **Psychologické základy výchovy**, ktoré o rok nato vychádzajú v 2. vydaní.

Už roku 1935 (teda dva roky po skončení štúdia) založil a do roku 1939 sám viedol Výchovnú poradňu pre deti v rámci sociálnych zariadení mesta Bratislavy.

Zahraničné štipendia, ktoré mu umožnili študijný pobyt v Londýne a neskôr v Paríži, využil nielen na „vstrebávanie“ všetkého z prednášok vtedajších významných osobností v psychológii a na prípravu habilitačnej práce, ktorú roku 1939 vydal knižne pod názvom **Utváranie osobnosti dieťaťa**, ale iste už vtedy aj na systematické zhŕňanie materiálu pre **Psychológiu**, ktorej štyri vydania (prvé r. 1942, štvrté r. 1949) pomohli študentom psychológie na Slovensku i v Čechách získať základné poznatky o tomto vednom odbore, ale aj širokej kultúrnej verejnosti utvoriť si objektívnejší obraz o problémoch, ktoré táto veda skúma, a stavať vtedajších jej poznatkov.

V školskom roku 1937/38 ho poveril profesor Tvrďý prvý raz prednáškami na vtedajšej Pedagogickej akadémii. Tým ako 29-ročný začal svoju dráhu vysokoškolského učiteľa. Roku 1938, po odchode doc. dr. Stavěla a na jeho podnet, ho poverili aj vedením Psychotechnického ústavu. Od týchto začiatkov až do konca života bol profesor Jurovský vedúcou osobnosťou v našej psychológii a neúnavným iniciátorom a organizátorom množstva akcií, ktoré pomáhali rozvíjať ju a uplatňovať v našej spoločenskej praxi. Bol profesorom psychológie na Univerzite Komenského, z jeho iniciatívy založili Psychologický odbor Matice slovenskej, založil a ako hlavný redaktor redigoval prvý slovenský psychologický časopis — Psychologický zborník. Založil Psychologický ústav SAV i Psychologický ústav Filozofickej fakulty UK. Vybudoval odbor psychológie a sociológie práce na Československom výskumnom ústave práce v Bratislave.

Od roku 1959 pracoval na Psychologickej výchovnej klinike a od roku 1964 na novozaloženom Výskumnom ústave detskej psychológie a patopsychológie

v Bratislave. Posledným jeho pracoviskom — už v dôchodkovom veku — bol Československý výskumný ústav práce a sociálnych vecí. Kruh jeho obrovskej aktivity v povolani akoby sa uzavrel na mieste jeho štartu. Hoci niekdajší Psychotechnický ústav a neskorší Československý ústav práce a sociálnych vecí nemožno porovnávať poslaním a náplňou práce, možno Psychotechnický ústav pokladať za prvý, mladý, nerozvinutý výhonok úsilia o vnesenie psychológie do nášho spoločenského a ekonomického života.

V krátkom prehľade nemožno ani vyrátať množstvo funkcií a aktivít, v ktorých a ktorými vytváral a spoluvytváral podmienky dnešného stavu rozvoja psychológie u nás. Osobitne by sme sa však chceli dotknúť jednej oblasti jeho záujmu: psychológie dieťaťa a mládeže. Z jeho publikovaného diela, ale aj z jeho organizátorských snáh, bohatej prednáškovej — odbornej i popularizačnej činnosti — je jasné, že problémy dieťaťa a mládeže, ich sociálneho vývinu a osobnostného utvárania stáli v centre jeho záujmu po celý život. Priaznivé podmienky pre uskutočnenie mnohých svojich zámierov našiel v možnosti sústredenej výskumnej práce na Výskumnom ústave detskej psychológie a patopsychológie. Ako zástupca riaditeľa a vedúci oddelenia sociálneho vývinu dieťaťa a mládeže uplatnil a ďalším na rozvíjanie prenechal mnoho svojich ideí o chápaní vývinu a možnostiach utvoriť vhodné podmienky pre rozvoj nielen jednotlivca, ale mladej generácie vôbec.

Od založenia nášho časopisu úzko s ním spolupracoval. Ako člen redakčnej rady spoluvytváral jeho obsahový i formálny profil a bol jeho bohatým prispievateľom.

Na tomto mieste nemožno nespomenúť obrovskú aktivitu prof. Jurovského pri organizovaní života v profesii psychológie. Angažoval sa a podstatne zaslúžil o založenie Slovenskej psychologickéj spoločnosti. Bol jej prvým predsedom a načrtnol základné cesty jej práce. Bol predsedom Československej psychologickéj spoločnosti. Zorganizoval množstvo podujatí, na ktorých sa psychológovia stretávali, aby mali možnosť pokračovať jednotne a sústredene na ceste rozvoja a uplatnenia psychológie u nás. Treba vyzdvihnúť jeho schopnosť „integrovat“ — ľudí aj ich snahy. Touto schopnosťou a snahou zjednocovať sa nemalým dielom zaslúžil o sústavnú úzku spoluprácu psychológov v Čechách a na Slovensku, o vzťahy, ktoré možno bez rozpakov nazvať priateľskými. Vedel však zjednocovať aj psychológov rozličných zameraní — pracovných, pedagogických, klinických, pracujúcich v školstve, priemysle, zdravotníctve, výskume i praxi. Vedel, že toto je cesta, ktorou treba aj pri značnom rozšírení radov psychológov aj naďalej ísť. Je to devíza, ktorej hodnotu by sme si mali stále uvedomovať.

Veľkú časť seba zanechal profesor Jurovský vo svojom vedeckom a literárnom diele. Nie menšiu hodnotu má však to, čo učil svojím životom: nestáť, ale ísť dopredu, hľadať, odkrývať, čo nevieme, pracovať, mať odvahu a podnikáť v tom najlepšom zmysle slova i mýliť sa — lebo bez omylov to nejde — radovať sa i trpieť, ale nevzdávať sa, zostať činný. Veriť si a veriť aj iným, aby sme v spojení s nimi našli a pocítili zmysel seba.

**Veronika Kováliková
Ladislav Košč**

BIBLIOGRAFIA

publikácií univ. prof. Antona Jurovského, DrSc., uverejnených v rokoch 1968 — 1980

Zostavila: **Lýdia Okruhlicová**

Súpis nadväzuje na Bibliografiu odborných prác profesora A. Jurovského a pramene hodnotiace jeho činnosť, uverejnenú v časopise *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, **3**, 1968, zv. 5—6, s. 575—598. Obe časti tvoria relatívne úplný prehľad o tom, čo uvedený autor v priebehu svojich tvorivých rokov uverejnil. Táto bibliografia obsahuje aj niektoré práce uverejnené roku 1967, pretože v našom súpise z roku 1968 neboli obsiahnuté. Keďže sa jedná o nepatrné množstvo prác, túto skutočnosť v názve nezdôrazňujeme.

Bibliografia je rozdelená do troch častí, a to: a) Monografické diela a zborníky vydané pod autorovým redaktorstvom; b) Štúdie a články v odborných časopisoch a zborníkoch; c) Vedecko-populárne články. Radenie v jednotlivých častiach je alfabetické, podľa prvého slova názvu. Autor publikoval prevažne sám, preto ho v jednotlivých záznamoch neuvádzame. Prípadný ďalší spoluautor je potom uvedený za názvom.

Bibliografia neobsahuje recenzie autora, ani práce o ňom.

a) Monografické diela a zborníky

Mládež a spoločnosť. Štúdie socializačných procesov.
Bratislava, Veda 1974. 280 s.

Motivácia k práci u človeka za socializmu. Zborník referátov z vedeckého seminára v Tatranskej Lomnici v dňoch 11.—13. 10. 1973. Zost.: JUROVSKÝ, A.
Bratislava, Čs. výsk. ústav práce 1973. 235 s.

Osobnosť človeka pri práci.
Bratislava, Práca 1980. 240 s.

Spokojnosť s prácou a jej činitele.
Bratislava, ČSVÚP, ALFA 1971. 214 s. — Štúdie a materiály 13.

Pracovné podmienky nehmotnej povahy v ČSSR. (Hlavná úloha E III 5/5).
Bratislava, Čs. výsk. ústav práce a soc. vecí 1977. 227 s. — Výskumné práce 37., rad A.

Psychológ a sociológ v závode. Zost.: A. JUROVSKÝ.
Bratislava, Práca 1967. 116 s.

b) Štúdie a články v odborných časopisoch a zborníkoch.

Formovanie citov u mládeže.
V: Informácie VÚDPaP. Bratislava 1974, č. 5, s. 10—11.

Functionality and Sexual Differences in Social Proximity in Adolescents. (Funkcionalita a sexuálne rozdely v sociálnej blízkosti adolescentov.)
Studia psychologica, 14, 1972, č. 2, s. 128—141.

The Functionality of Interpersonal Proximity in Adolescents. (Funkcionálnosť interpersonálnej blízkosti u adolescentov.)
European Journal of Social Psychology, 1, 1971, č. 1, s. 85—95.

Hmotná zainteresovanosť pracujúcich ako psychická realita.
Psychol. v ekon. Praxi, 11, 1976, č. 1, s. 3—17.

Hodnotenie vedúcich zamestnancami ako osobitný proces.
Syntéza, 8, 1975, č. 4, s. 126—134.

Identifikácia pracujúcich so zamestnaním ako zložka racionalizácie práce.
Psychol. v ekon. Praxi, 9, 1974, č. 2/3, s. 107—110.

Integrácia osobnosti a sociálna začlenenosť mladistvých.

Aut.: ... — VOPÁLENSKÝ, J.

Psychol. Patopsychol. Dieťaťa, 5, 1970, č. 1, s. 3—14.

Ludia v socializačnom procese adolescentov.

Psychol. Patopsychol. Dieťaťa, 4, 1969, č. 2, s. 111—132.

Malá medzinárodná konferencia sociálnych psychológov. (Viedeň, 9.—14. IV. 1967.)

Psychol. Patopsychol. Dieťaťa, 3, 1967—1968, č. 1, s. 105—108.

Motivácia k práci a jej skúmanie.

Národné výbory, 1975, č. 10, s. 26—27.

Motivácia k práci ako psychický proces.

Psychol. v ekon. Praxi, 9, 1974, č. 1, s. 1—17.

Motivácia k práci ako psychický proces a zameranosť osobnosti.

V: Motivácia k práci u človeka za socializmu. Bratislava 1973, s. 19—23.

Naša mládež medzi sebou.

Psychol. Patopsychol. Dieťaťa, 3, 1967—68, č. 3, s. 223—248.

Oceňovanie pracovných činností.

Syntéza, 11, 1978, č. 5, s. 169—176.

Osobná angažovanosť v práci za socializmu.

Národné výbory, 1977, č. 2, s. 14—15.

Our Social Psychology in the Years 1967—1968.

Bibliografický spravodaj, 5, 1969, č. 1, s. 3—6.

„Porozprávame sa“ ako výchovný prostriedok.

Vychovávateľ, 14, 1969—70, č. 4, s. 97—100.

Postoje mladých a dospelých.

Vychovávateľ, 15, 1970—71, č. 6, s. 161—163.

Pracovná motivácia v súčasných výskumoch.

Sociológia, 9, 1977, č. 2, s. 143—153.

Pracovné postoje u mládeže z diferenciačného aspektu.

Aut.: ... — TAKEREROVÁ, M.

V: Informácie VÚDPaP. Bratislava 1973, č. 4, s. 15—16.

Psychické a sociálne činitele vo vývine osobnosti.

V: Psychológia a zdravý vývin osobnosti. Bratislava, Psychodiag. a didakt. testy 1971, s. 21—34.

Psychologické osobitosti výchovy v kolektívnych zariadeniach.

V: Súčasné problémy psychológie učenia a výchovy. Bratislava, SPN 1968, s. 273—277.

Referenčné osoby u mládeže.

V: Informácie VÚDPaP. Bratislava 1972, č. 2, s. 20—22.

Socializačné činitele v duševnom vývine súčasnej mládeže.

Sociológia, 1, 1964, č. 4, s. 305—322.

Sociálna determinovanosť postojov u mládeže.

V: Informácie VÚDPaP. Bratislava 1975, č. 7, s. 10—14.

Sociálne postoje mládeže.

V: Informácie VÚDPaP. Bratislava 1973, č. 3, s. 19—20.

Sociálnopsychologické aspekty práce a pracovná motivácia.

Syntéza, 7, 1977, č. 1, s. 4—13.

Súlady individuálnych a spoločenských záujmov.

Národné výbory, 1976, č. 9, s. 26—27.

Skála sociálnej blízkosti.

Čs. Psychol., 13, 1969, č. 1, s. 76—78.

III. zjazd československých psychológov.

Čs. Psychol., 12, 1968, č. 5, s. 422—424.

Výskum pracovnej motivácie v PLR.

Syntéza, 8, 1975, č. 6, s. 230—231.

c) Vedecko-populárne články

Další v cíli. [Anketa.]

Vychovávateľ, 12, 1967—68, č. 4, s. 144—145.

Mládež a svet dospelých.

Nové slovo, 13, 15. 7. 1971, č. 28, s. 3.

Morálne konanie a občianska statočnosť.

Smena, 30. 10. 1967, s. 4.

Spoločenská začlenenosť našej mládeže.

Nové slovo, 13, 1. 7. 1971, č. 26, s. 3.

Vážnosť a úcta = autorita.

Rodina a škola, 17, 1970, č. 6, s. 162—164.

Vedecké poznatky o práci do praxe.

Práca, 4. 1. 1968, š. 6.

Život bez príbuzných. [Nedostatočné kontakty medzi ľuďmi a ich následky.]

Kultúrny život, 23, 1968, č. 1, s. 6.

PROFESIJNÉ PORADENSTVO A VÝCHOVA K VOĽBE POVOLANIA V NDR

Počas týždennej pracovnej cesty do NDR v máji 1985 som navštívila pracoviská, ktoré svojim pracovným zameraním patria do systému výchovy k voľbe povolania. Boli to **Berufsberatungszentrum, Berufsinformationzentrum, Polytechnisches Zentrum SKET, Pädagogische Kabinett Südost, Bunke — Oberschule, Berufshilfschule, Pädagogische Hochschule Erick Weinert** v Magdeburgu.

Školský systém v NDR rešpektuje a zaisťuje profesijný vývin detí už pri nástupe do prvého ročníka desaťročnej školy. V priebehu vyučovania v určených hodinách v nižších ročníkoch sú žiaci vedení k manuálnej zručnosti a technicky zameranej predstavivosti pomocou papierových a stavebnicových skladačiek. Postupne do konca šiesteho ročníka absolvujú aj praktickú činnosť s pracovnými nástrojmi a predmetmi. Každá škola má miestnosti a nástroje potrebné na takúto výučbu, ktorá sa uskutočňuje maximálne pre 15 žiakov v skupine. Dostatok potrebných technických učebných pomôcok je samozrejmosťou.

Pracovné vyučovanie v NDR sa vo všeobecnosti zameriava na praktické oboznamovanie sa s pracovnou činnosťou, vyskytujúcou sa v oblasti školy. Tým si perspektívne zaručuje budúcich pracovníkov do miestnych tradičných profesií. V prípade magdeburských škôl sa realizuje so zameraním na kovovýrobu, lebo v meste je veľký závod ťažkého strojárstva (SKET).

Od siedmeho ročníka začína polytechnické vyučovanie (4 hodiny týždenne) priamo v podniku vo vyhradených priestoroch. Táto výučba má teoretickú a praktickú časť. Výučba teórie zaisťuje prípravu na konkrétnu praktickú úlohu. V praktickej výučbe sa realizuje výroba súčiastok, ktoré sú časťou finálneho výrobku. Produktívna práca žiakov sa realizuje v skupine po osem žiakov pod vedením majstra. Práca majstrov a jednotlivých žiakov je zvlášť týždenne a mesačne vyhodnocovaná.

V NDR existujú aj školy so špeciálnymi triedami pre talentované deti (podobne ako u nás). Napr. pre ruský jazyk od 3. ročníka, pre francúzsky,